

UUTE VOLIKOGU LIIKMETE KOOLITUS

Vallo Olle

õiguskantsleri nõunik

26.04.2022

Õiguskantsleri tegevus

- ▶ järelevalve KOV õigustloovate aktide põhiseaduslikkuse ja seaduslikkuse üle (PS § 139 lg 1; § 142; ÕKS § 1 lg 1 ja 3. ptk): *põhiseaduslikkuse järelevalve e. normikontrolli funktsioon*;
- ▶ järelevalve põhiõiguste ja -vabaduste ning hea halduse tava (PS § 14) järgimise üle (ÕKS §-d 33-35⁴): *ombudsmani funktsioon*
- ▶ lapse õiguste kaitse ja edendamine (lapse õiguste konventsiooni art 4): *lasteombudsmani funktsioon* (ÕKS § 1 lg 8)
- ▶ PIÕK rakendamise edendamine, kaitse ja seire (art 33 lg 2; ÕKS § 1 lg 11)
- ▶ arvamuse andmine õigustloovate aktide põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses (PSJKS § 10 lg 1 p 5)

/.../

Normikontrolli menetlus (PS § 139 lg 1; § 142)

PS § 142: Kui ÕK leiab, et KOV õigustloov akt on PS-ga või seadusega vastuolus, teeb ta akti vastuvõtnud organile ettepaneku viia see 20 päeva jooksul PS-ga või seadusega kooskõlla.

Kui akt ei ole 20 päeva jooksul PS-ga või seadusega kooskõlla viidud, teeb ÕK Riigikohtule ettepaneku tunnistada see akt kehtetuks.

- abstraktne normikontroll (ei ole piiratud temaatiliselt või valdkondlikult)

ÕK normikontrolli menetluse kaks etappi:

1) ÕK järelevalve õigustloovate aktide PS-le ja seadusele vastavuse üle, mille käigus kujundab ÕK eelhinnangu akti põhiseaduspärasuse kohta;

2) kui ÕK hinnangul on akt PS-ga või seadusega vastuolus, alustab ta PS § 142 alusel menetlust.

ÕKS § 15: populaarkaebus; ÕK-l kaalutusõigus avalduse läbi vaatamata jätmise osas

Normikontrolli menetlus (PS § 139 lg 1; § 142)

ÕK võib esitada Riigikohtule taotluse (PSJKS § 6 lg 1 p-d 1 ja 3):

1) tunnistada jõustunud KOV organi õigustloov akt või selle säte kehtetuks

2) tunnistada jõustumata KOV organi õigustloov akt PS-ga vastuolus olevaks

Ettepaneku ja taotluse ese peavad olema samad.

ÕK järelevalve KOV-de üle

- **ombudsmani menetlus**

- avalduse alusel või ÕK-le laekunud teabe alusel omal algatusel
- menetlus on paindlik ja kohtumenetlusest vähem formaalne (ei ole rangeid kaebetähtaegu ega riigilõivu), kontrollimastaap on laiem;
- uurimisprintsip
- menetlustoimingud: teabe nõudmine, seletuse ja ütluse võtmine jm

Ombudsmanimenetlus

- avar kaalutusõigus menetluse alustamise üle otsustamisel ja menetlustoimingute valikul (ÕKS § 25 lg 3): *ÕK võib jätta avalduse läbi vaatamata, kui:*

- *avaldus ei vasta ÕKS-s sätestatud nõuetele ja avaldaja on jätnud puuduse tähtaja jooksul kõrvaldamata;*
- *avaldus on ilmselgelt alusetu;*
- *avaldus on esitatud pärast ühe aasta möödumist ajast, kui isik sai või pidi saada teada oma õiguste rikkumisest;*
- *isikul on võimalus esitada vaie või kasutada muid õiguskaitsevahendeid või kui isik jättis sellise võimaluse kasutamata;*
- *kui toimub vaidemenetlus vm mittekohustuslik kohtueelne menetlus*

Ombudsmanimenetlus

- **menetluspõhimõtted** (ÕKS § 20 lg 1): *eesmärgipärasus; tõhusus; lihtsus; kiirus*
- menetlus lõpeb ÕK seisukohavõtuga: hinnang selle kohta, kas järelevalvealuse asutuse tegevus on õiguspärane ja hea haldusega kooskõlas
- ÕK soovitude järgimine ei ole järelevalvealusele asutusele/organile õiguslikult siduv

Omavalitsussisene töökorraldus

Volikogu on põhiseadusorgan (PS § 156). Mitmeid volikogu ja valitsuse töökorralduse küsimusi reguleerib KOKS, mille nõudeid tuleb omavalitsusorganite töökorralduse reguleerimisel järgida.

<https://www.oiguskantsler.ee/et/valitsemisala/kohalikud-omavalitsused?page=3>

ÕK ettepanekuid/soovitusi (3):

► vallavanema pädevus enne vallavalitsuse moodustamist (Põltsamaa vald): vt KOKS § 28 lg 3; [ÕK ettepanek](#)

KOV-i põhiseaduslikud tagatised

- PS järgi on KOV aluseks idee kogukonnast, kelle ülesandeks on lahendada selle kogukonna probleeme ja korraldada kohalikes huvides (vajadusel ka vastuolus keskvõimu huvidega kogukonna elu (RKÜKo 19.04.2005, [3-4-1-1-05](#), p 35).
- KOV on PS-s järjekindlalt eristatud täidesaatvast riigivõimust (nt § 4, § 86 ja § 139 lg 1): detsentralisatsioon; KOV ei ole aga „riik riigis“.
- KOV põhiseaduslik tagatis: PS-ga (koostoimes EKOH-ga) KOV-le ette nähtud õigused tema suhetes riigiga. Peamised põhiseaduslikud tagatised sisalduvad PS 14. ptk-s (§-d 154, 155 ja 157-160).

KOV-i põhiseaduslikud tagatised

- KOV-i põhiseadusliku tagatise (garantii) raames eristatakse:
 - õigussubjektsuse tagatis: instituudi tagatis, KOV-ide liikide kaitse; piiratud individuaalse õigussubjektsuse tagatis (PS § 154 lg 1; §-d 155 ja 158; EKOH art 5);
 - enesekorraldusõiguse tagatis (PS § 154 lg 1); s.o KOV-i põhitagatis (PS § 154 lg 1): KOV-i kaalutusõigus kohaliku elu küsimustes. Õigus otsustada ja korraldada iga küsimust, mis ei ole riigielu küsimus, ilma sellekohase volitusnormita seaduses.
 - finantstagatis (PS § 154, § 157 lg 2 ja EKOH art 9):
 - õigus piisavatele rahalistele vahenditele omavalitsuslike ülesannete täitmiseks (PS § 154 lg 1; EKOH art 9 lg-d 1 ja 2);
 - õigus omavalitsuslike ülesannete rahastamissüsteemi stabiilsusele (PS § 154 lg 1);
 - õigus seadusega pandud riiklike ülesannete täielikule rahastamisele riigieelarvest (PS § 154 lg 2);
 - õigus kehtestada kohalikke makse (PS § 157 lg 2);
 - õigus võtta võlakohustusi (PS § 154 lg 1; EKOH art 9 lg 8).

KOVi põhiseaduslikud tagatised

- KOV eelarve iseseisvuse tagatis (PS § 157 lg 1);
- õiguste kaitse tagatis (EKOH art 11):
 - volikogu taotlus Riigikohtule KOV põhiseadusliku tagatise kaitseks;
 - Vabariigi President (PS § 107 juhud);
 - õiguskantsler (PS § 142 juhud ja välislepingute PS-le vastavuse kontroll);
 - halduskohus (PS § 152);
 - KOV kaitse Euroopa mitmetasandilises süsteemis

Volikogu (PS § 156)

(1) KOV esinduskoguks on volikogu, kes valitakse vabadel valimistel neljaks aastaks. Seadusega võib volikogu volituste perioodi lühendada seoses KOVü-te ühinemise või jagunemisega või volikogu tegutsemisvõimetusega. Valimised on üldised, ühetaolised ja otsesed. Hääletamine on salajane.

(2) KOV volikogu valimistel on seaduses ettenähtud tingimustel hääleõiguslikud selle omavalitsuse maa-alal püsivalt elavad isikud, kes on vähemalt kuusteist aastat vanad

Volikogu (PS § 156)

- PS näeb KOV-le ette esindusdemokraatliku sisestruktuuri. Seega:
 - volikogu kui institutsiooni olemasolu on kohustuslik;
 - volikogu on KOV esinduskogu;
 - volikogul on õigus seaduse piires ja kohalike elanike huvides otsustada iga KOV pädevusse kuuluvat küsimust, kui see pole seaduse alusel antud KOV täitevorgani pädevusse (RKHKm 07.11.1997, 3-3-1-30-97; RKHKm 09.10.1998, 3-3-1-27-98);

Volikogu täidab KOVü-s kõige olulisemaid juhtimis- ja kontrollialaseid ülesandeid: määrab seaduse alusel kindlaks omavalitsusliku halduskorralduse põhimõtted ja kontrollib täitevorgani tegevust, sh oma otsuste elluviimist

Volikogu (PS § 156)

- Kui seadusega on teatud küsimuse otsustamine selle olulisuse tõttu antud volikogu ainupädevusse, siis puudub volikogul õigus selle delegeerimiseks täitevorganile.

Volikogu ainupädevus: KOKS § 22 lg 1, muud normid. • KOV volikogu on põhiseadusorgan (PS § 156). Seega on tal enesekorraldusõigus, mh õigus kujundada oma sisemine organisatsioon, samuti õigus kehtestada oma töökorraldus- ning menetlusreeglid. Enesekorraldusõigust kasutades peab volikogu järgima PS ja EKOH norme ja printsiipe ning seadusi.

- Volikogu on kollegiaalne poliitiline haldusorgan. Seega ei kehti volikogu liikme suhtes immuniteedi (PS § 76) ja indemniteedi printsiibid (PS § 62). Erinevalt Riigikogu liikmetest ei ole volikogu liikmetele tegevus volikogus põhitöö.

Volikogu liige

- Volikogu liige on isik, kes on osutunud valituks vastavalt KOVVS-le (KOKS § 17 lg 1)
- Volikogu liikmel on **vaba mandaat** (RKPKo 16.05.2017, 3-4-1-11-16, p 66).

EKOH art 3 lg 2: . Seda õigust [seaduse piires ja kohalike elanike huvides korraldada ja juhtida valdavat osa nende vastutusalasse kuuluvast ühiskonnaelust] kasutavad salajase, otsese, ühetaolise ja üldise hääletamise teel vabalt valitud esinduskogu liikmed.

EKOH art 7: KOV esinduskogu liikmele tuleb luua töötingimused, mis võimaldaksid tal oma ülesandeid takistamatult täita. Töötingimused peavad võimaldama kõnealuste töökohustuste täitmisel tekkinud kulutuste õiglase rahalise kompenseerimise ning seal, kus kohane, kaotatud töötasu kompenseerimise või tasumise tehtud töö eest ja vastava sotsiaalkaitse (lg 2).

KOKS § 17 lg 2: volikogu liige juhindub seadusest, valla või linna õigusaktidest ning valla- või linnaelanike vajadustest ja huvidest.

Volikogu liige

- Vaba mandaat kaitseb volikogu liiget (sarnaselt Riigikogu liikmega) tema tagasikutsumise eest volikogust ja annab talle õiguse langetada otsuseid volikogus oma südametunnistusest lähtudes (RKPKo 16.05.2017, 3-4-1-11-16, p 66).
- Volikogu liikme õigused peavad tervikuna olema sisustatud selliselt, et maksimaalselt tagada talle võimalus oma vaba mandaadi realiseerimiseks.
- Vaba mandaadi olemusest tuleneb volikogu liikme üldine kohustus juhinduda oma tegevuses avalikust huvist.
- Riigikohus on volikogu liikme mandaadi korduvalt asetanud kandideerimisõigust kui põhiõigust reguleeriva KOVVS § 5 kaitsealasse („volikogu liikme passiivne valimisõigus“ – RKHko 27.06.2001, 3-3-1-35-01, p-d 2 ja 3; RKPKo 01.07.2010, 3-4-1-7-10, p 8; RKPKo 25.04.2013, 3-4-1-13-13, p 14). Sellest tulenevalt saab eristada mandaadi omamist (volituste saamine, ennetähtaegne lõppemine, peatumine ja taastamine) ning mandaadi teostamist. Mandaadi omamisega seotud küsimustes on võimalik valimispõhiõiguse riive.

Volikogu liige: õigused

- Volikogu liige oma sisesuhetes esinduskoguga, selle esimehe ja liikmetega, fraktsiooniga, täitevorganiga, ametiasutuste ja nende hallatavate asutustega ei tugine mitte põhiõigustele, vaid oma staatusest tulenevatele õigustele.

NB! Klausel: õigused, mis on volikogu liikmele antud tema privaatsfääri silmas pidades (tasu volikogu tööst osavõtu eest, hüvitis volikogu ülesannete täitmisel tehtud kulutuste eest).

Volikogu liikme õigused ei ole subjektiivsed õigused, s.t õigused PS § 15 lg 1 ja HKMS § 44 lg 1 tähenduses. Neis sätetes peetakse silmas vaid õigusi erinevate isikute vahelistes suhetes.

I. Mandaadi teostamiseks eeldusi loovad õigused

1. Õigus olla vabastatud töökohustustest

KOKS § 25: Tööandja on kohustatud võimaldada volikogu liikmel osa võtta volikogu istungitest ja tema komisjonide koosolekutest ning täita volikogu antud ülesandeid.

Volikogu liige: õigused

2. Õigus tasule ja hüvitusele

KOKS § 17 lg 3: Volikogul on õigus maksta oma liikmetele tasu volikogu tööst osavõtu eest ja hüvitust volikogu ülesannete täitmisel tehtud kulutuste eest esitatud dokumentide alusel volikogu kehtestatud määras ja korras. Kui volikogu liige on oma volituste ajal Euroopa Parlamendi või Riigikogu liige, ei maksta talle volikogu tööst osavõtu eest tasu.

KOKS ei kehtesta tasustamisele konkreetset ülem- ja/või alammäära.

Volikogu liige: õigused

3. Õigus õigeaegsele teavitamisele eelseisvast volikogu istungist

KOKS § 43 lg 3: Volikogu kokkukutsumisel tuleb kutses ära näidata arutusele tulevad küsimused ja kutse peab olema volikogu liikmetele teatavaks tehtud vähemalt neli päeva enne volikogu istungit. Kutsega koos tehakse volikogu liikmetele kättesaadavaks istungi materjalid.

- Neljapäevase etteteatamise tähtaja järgimise nõue ei ole pelk formaalsus – eesmärk on, et volikogu liikmetele teatataks toimuvast istungist aegsasti, et anda neile võimalus korraldada oma plaane ümber selleks, et nad saaksid koguneda volikogu istungile ja valmistuda päevakorras olevate küsimuste arutamiseks (RKPKo 02.07.2004, 3-4-1-16-04, p 16).

Nelja päevast tähtaega tuleb arvutada tähtaegade arvutamise üldises korras (TsÜS 6. osa).

- Seletuskiri: KOKS § 7 lg 4: Volikogu ja valitsuse määruse eelnõu suhtes rakendatakse VV poolt VV ja ministri määruse eelnõu kohta kehtestatud normitehnilisi nõudeid erisustega, mis tulenevad KOVü õiguslikust seisundist.

Volikogu võib kehtestada täpsema korra normitehniliste nõuete rakendamiseks.

Volikogu liige: õigused

4. Õigus ülesannete tõhusat täitmist võimaldavatele töötingimustele

See õigus on seda avaram, mida enam saab volikogu liige kasutada erinevaid haldusteenuseid: ruumid, paljundamisteenus, sülearvutid, koolituskursused jne.

II. Mandaadi teostamise õigused

1. Õigus teabele

KOKS § 26.

- (1) Volikogu liikmel on õigus saada volikogu ja valitsuse õigusakte, dokumente ja muud teavet, välja arvatud andmed, mille väljastamine on seadusega keelatud.
- (2) Volikogu liikmel on õigus saada oma kirjalikule küsimusele vastus valla- või linnavalitsuselt või valla või linna ametiasutuselt 10 tööpäeva jooksul küsimuse esitamisest arvates. MSVS § 5 lg 9 käesolevas sättes ettenähtule ei laiene.

Volikogu liige: õigused

4. Õigus ülesannete tõhusat täitmist võimaldavatele töötingimustele

See õigus on seda avaram, mida enam saab volikogu liige kasutada erinevaid haldusteenuseid: ruumid, paljundamisteenus, sülearvutid, koolituskursused jne.

II. Mandaadi teostamise õigused

1. Õigus teabele

KOKS § 26.

- (1) Volikogu liikmel on õigus saada volikogu ja valitsuse õigusakte, dokumente ja muud teavet, välja arvatud andmed, mille väljastamine on seadusega keelatud.
- (2) Volikogu liikmel on õigus saada oma kirjalikule küsimusele vastus valla- või linnavalitsuselt või valla või linna ametiasutuselt 10 tööpäeva jooksul küsimuse esitamisest arvates. MSVS § 5 lg 9 käesolevas sättes ettenähtule ei laiene.

Volikogu liige: õigused

- Riigikohus on öelnud, et kui isik küsib KOV ametiasutuselt teavet sama KOVü volikogu liikmena, ei saa seda käsitleda teabenõudena AvTS tähenduses. Volikogu liiget ei saa sellises olukorras pidada igaüheks AvTS § 1 mõttes, kellele tuleb selle seaduse alusel tagada juurdepääs üldiseks kasutamiseks mõeldud teabele ja luua võimalus kontrolliks avalike ülesannete täitmise üle. KOV volikogu liikmel on seadusest tulenevad õigused ja kohustused, mille täitmiseks ongi KOKS §-s 26 ette nähtud juurdepääs teabele KOV asutuses. Taolistele juhtudele AvTS ei laiene (RKHKo 04.11.2004, 3-3-1-55-04, p 13).

Volikogu liige: õigused

2. Õigus kuuluda vähemalt ühte volikogu komisjoni

KOKS § 47 lg 1 ls 3: Igal volikogu liikmel on õigus kuuluda vähemalt ühte volikogu komisjoni.

See õigus hõlmab endas ka volikogu liikme õiguse vastavat komisjoni valida. Kuid kehtiva õiguse kohaselt ei ole see õigus piiramatu. Selle õiguse teostamist võib volikogu oma pädevuste kaudu piirata. Komisjonide moodustamisel peab volikogu järgima demokraatia põhimõtet ja arvestama KOKS § 47 lg-t 1³ (volikogu komisjoni koosseisu kujundamisel arvestatakse erakondade ja valimisliitude esindajate osakaalu volikogus).

Komisjonide moodustamise alused ja kord sätestatakse valla/linna PM-s (KOKS § 8 lg 1 p 1).

Volikogu liige: õigused

3. Sõnaõigus

Vaba mandaadi teostamine sõnaõiguseta pole mõeldav, väljendab avatust, ei ole ühildatav ühe või teise idee iseenesliku üleolekuga.

Ei ole piiramatu õigus. Piirid seab volikogu töökord, õiguse teostamist mõjutab ka istungi juhataja.

Sõnaõigus teostamisvõimalused on mitmekesised (ettekanne, kaasettekanne, avaldus, sõnavõtt, repliik, ettepanek jt).

[Maardu Linnavolikogu töökord, vt I]

4. Volikogu õigusakti algatamise ja menetletava õigusakti kohta muudatusettepanekute tegemise õigus

Volikogul on õigus anda üldaktidena määrusi ja üksikaktidena vastu võtta otsuseid (KOKS §7 lg-d 1 ja 2).

Volikogu liige: õigused

KOKS § 8 lg 1 p 6: KOVü PM-s tuleb sätestada valla või linna õigusaktide vastuvõtmise, avalikustamise ja jõustumise täpsem kord

Õigus realiseerub eelnõu lugemis(t)e käigus

5. Hääletamisõigus

KOKS § 45:

- volikogu ainupädevusse kuuluvaid küsimusi otsustatakse hääletamise teel, muudes küsimustes hääletatakse juhul, kui vähemalt üks volikogu liige seda nõuab (lg 1);
- hääletamine volikogus on avalik (lg 2);
- isikuvalimised otsustatakse salajasel hääletamisel (lg 3);
- volikogu otsused tehakse poolthäälte enamusega, v.a volikogu koosseisu häälteenamust nõudvates küsimustes (KOKS § 22 lg 1 p-d 2, 4, 6-9, 10¹, 14, 15, 18, 24, 25¹ ja 27¹ ning PSJKS § 7).

Volikogu liige: õigused

Volikogu istungi kinniseks kuulutamine: poolt hääletab vähemalt kaks korda enam volikogu liikmeid kui vastu (§ 44 lg 4). Kinnisuse nõue võib tuleneda ka seaduse nõudest: andmete avaldamise keeld või piirang.

Volikogu istungil ja volikogu komisjoni koosolekul toimunud hääletuse tulemused kantakse vastavalt istungi või koosoleku protokollile (KOKS § 51 lg 5).

Hääletamise korraldus võib olla erinev.

Valla või linna valimiskomisjoni ülesanne on korraldada volikogu esimehe valimised ning teha kindlaks valimistulemused uue koosseisu esimesel istungil või pärast seda, kui volikogu esimeest ei valita esimesel istungil. Pärast volikogu esimehe valimist KOKS § 44 lg-s 3 sätestatud korras ei ole aseesimehe või aseesimeeste, samuti järgnevate esimeeste valimise korraldamine enam valla või linna valimiskomisjoni pädevuses (RKPJKo 09.05.2006, 3-4-1-7-06, p 10).

Volikogu liige: õigused

Volikogu istungi kinniseks kuulutamine: poolt hääletab vähemalt kaks korda enam volikogu liikmeid kui vastu (§ 44 lg 4). Kinnisuse nõue võib tuleneda ka seaduse nõudest: andmete avaldamise keeld või piirang.

Volikogu istungil ja volikogu komisjoni koosolekul toimunud hääletuse tulemused kantakse vastavalt istungi või koosoleku protokollile (KOKS § 51 lg 5).

Hääletamise korraldus võib olla erinev.

Valla või linna valimiskomisjoni ülesanne on korraldada volikogu esimehe valimised ning teha kindlaks valimistulemused uue koosseisu esimesel istungil või pärast seda, kui volikogu esimeest ei valita esimesel istungil. Pärast volikogu esimehe valimist KOKS § 44 lg-s 3 sätestatud korras ei ole aseesimehe või aseesimeeste, samuti järgnevate esimeeste valimise korraldamine enam valla või linna valimiskomisjoni pädevuses (RKPJKo 09.05.2006, 3-4-1-7-06, p 10).

Volikogu liige: õigused

KOKS sätestab avaliku ja salajase hääletamise kohta, et:

- hääletamine volikogus on avalik (§ 45 lg 5);
- umbusaldushääletus on avalik (§ 46 lg 3 ls 1);
- isikuvalimised otsustatakse salajasel hääletamisel, mille tulemused vormistatakse volikogu otsusena; isikuvalimiste tulemusi üle ei hääletata (§ 45 lg 3);
- volikogu komisjoni esimees ja aseesimees või aseesimehed valitakse üheaegselt salajasel hääletusel (§ 47 lg 1¹ ls 1)

Avalik hääletamine võib olla nimeline või mittenimeline.

Volikogu liige: õigused

6. Õigus peatada oma volitused volikogu liikmena

KOKS § 19 lg 2 p 3: volikogu liikmel on õigus peatada oma volitused, näidates vastavas avalduses ära tähtaja, mis ei või olla lühem kui kolm kuud.

7. Õigus taastada volikogu liikme volitused

Volikogu liige, kelle volitused on ühel KOKS § 19 lõikes 2 loetletud alustest peatunud, omab õigust oma volitused KOV esinduskogu liikmena taastada. Volikogu liikme volituste taastamine eeldab volikogu liikme volituste olemasolu (RKPKo 05.09.2008, 3-4-1-11-08, p 14).

Reguleerib KOKS § 20¹.

8. Tagasiastumisõigus

Volikogu liikme volitused lõpevad enne tähtaega seoses tema tagasiastumisega (KOKS § 18 lg 1 p 2). Selleks tuleb volikogu liikmel esitada vastav avaldus valla- või linnasekretärile (KOKS § 18 lg 2), kes omakorda saadab selle kolme tööpäeva jooksul arvates kättesaamisest valla või linna valimiskomisjonile (KOKS § 18 lg 3 p 3).

Volikogu liige: õigused

Tagasiastunud volikogu liikmel pole võimalik oma ennetähtaegselt lõpetatud volitusi taastada.

Nn grupiõigused

1. Umbusalduse algatamise õigus

KOKS § 46

Lg 1: vähemalt neljandik volikogu koosseisust võib algatada umbusalduse avaldamise volikogu esimehele, volikogu aseesimehele, volikogu komisjoni esimehele, volikogu komisjoni aseesimehele, revisjonikomisjoni liikmele, valitsusele, vallavanemale, linnapeale või valitsuse liikmele;

Lg 1¹: umbusalduse algatamine toimub volikogu istungil. Umbusaldus algatatakse enne päevakorrapunktide arutelude juurde asumist. Umbusalduse algatajate esindaja esineb ettekandega ja annab umbusaldusavalduse istungi juhatajale üle.

Volikogu liige: õigused

Lg 2: Umbusalduse avaldamise küsimus lülitatakse volikogu järgmise istungi päevakorda. *[Umbusalduse avaldamise otsuse eelnõu menetlusest tagasivõtmine Jõhvi valla põhimääruses]* ***

2. Õigus nõuda volikogu istungi kokkukutsumist

Vähemalt ühel neljandikul volikogu liikmetest on õigus teha ettepanek (nõuda) volikogu istungi kokkukutsumiseks nende poolt tõstatatud küsimuste arutamiseks. Istungi toimumise aja määrab volikogu esimees või tema asendaja, arvestades valla või linna põhimääruses sätestatut, kuid mitte hilisemaks kui üks kuu (KOKS § 43 lg 4).

NB! KOKS ei sätesta volikogu liikmete õigust omaalgatuslikult koguneda volikogu istungile. Riigikohus on aga leidnud, et kui volikogu kokkukutsumiseks pädev isik ignoreerib KOKS § 43 lg 4 alusel esitatud vähemalt neljandiku volikogu koosseisu ettepanekut kutsuda nende poolt tõstatatud küsimuste arutamiseks kokku volikogu istung, võivad volikogu liikmed istungile koguneda omaalgatuslikult (RKPJKo-d 02.07.2004, 3-4-1-16-04, p 14; 16.04.2004, 3-4-1-12-04, p 21).

Volikogu liige: õigused

3. Fraktsiooni moodustamise õigus

KOKS ei reguleeri, vaid võimaldab seda teha volikogul (§ 8 lg 2). Volikogul on avar kaalutlusruum. Ta võib piirata oma liikmete õigust koonduda fraktsioonidesse eesmärkidel, mis ei ole seadusega ega PS-ga vastuolus. Kahjustada ei tohi vaba mandaati ega õigusloome võrdsuse põhimõtet (PS § 12 lõike 1 ls 1). Volikogu fraktsiooni moodustamiseks vajaliku volikogu liikmete miinimumarvu kehtestamisel on legitiimne eesmärk – tagada volikogu tõhus toimimine. Fraktsiooni moodustamise piirangud peavad olema eesmärgi suhtes sobivad, vajalikud ja mõõdupärased.

Volikogu liikme õiguste kaitse: volikogu sisene; halduskohtulik kaitse puudub (vt ÕK 10.05.2019 „[Volikogu liikme õiguste kaitse halduskohtus](#)“).